

2.2.8. Lapuan hiippakunta

Johdanto

Kirkkolain 17 b luvun 1 §:n mukaan hiippakuntavaltuuston tehtävänä on hyväksyä vuosittain hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelma sekä talousarvio. Kirkkohallituksen täysistunto on kokouksessaan 19.4.2022 päättänyt Kirkon keskusrahastomaksulla rahoitetun toiminnan vuoden 2023 talousarvion ja vuosien 2023–2025 toiminta- ja taloussuunnitelman laadintaperiaatteista. Samalla se totesi, että yksityiskohtaiset laadintaohjeet toimitetaan hiippakunnille huhtikuun loppuun mennessä. Lapuan hiippakunnan toimintasuunnitelma on laadittu näiden Kirkkohallituksen talousosastolta annettujen ohjeiden mukaisesti. Ohjeet määräävät toimintasuunnitelman muodosta eli rakenteesta, väliotsikoista, tavoitteiden asettamisen menettelystä, pituudesta, tekstimuotoiluista sekä taulukosta.

Lapuan hiippakunnan toiminta-ajatus, tehtävät ja vastualueet

Tuomiokapituli hoitaa hiippakunnallista toimintaa, hallintoa ja taloutta. Se tukee ja valvoo seurakuntien toimintaa ja hallintoa. Tuomiokapituli hoitaa papiston henkilöstöasioita ja valvoo heidän ja seurakunnan muiden työntekijöiden tehtävien hoitoa. Se valmistelelee ja panee täytäntöön hiippakuntavaltuuston päätökset. Lisäksi tuomiokapituli vahvistaa seurakuntien toimintaedellytyksiä alueellaan. Tuomiokapitulin toimintaa ohjaavat perinteiset kristilliset hyveet: usko, toivo ja rakkaus (1. Kor. 13:13).

Lapuan hiippakunnan vuoteen 2026 suuntaava strategia hyväksyttiin hiippakuntavaltuustossa helmikuussa 2021. Strategia linjaa tuomiokapitulin ja sen henkilöstön päätöksentekoa, toiminnan suunnittelua ja arkista työtä. Strategiassa viestitään seurakunnille ja yhteistyökumppaneille hiippakunnan lähivuosien keskeisistä painopisteistä. Samalla kutsutaan seurakuntia kulkemaan yhteiseen suuntaan.

Hiippakunnan lähivuosien strategisissa tavoitteissa liitytään kirkon yhteiseen Ovet auki -strategiaan. Kaikessa hiippakunnan työssä toimitaan, keskustellaan ja viestitään rohkeasti kristillisen sanoman pohjalta. Tuomiokapitulin työ rakentuu luottamuksen, yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen varaan.

Tuomiokapituli kannustaa seurakuntia strategiseen ajatteluun ja tukee muutosjohtamista. Hiippakunnan omaa toimintaa suunnitellaan ja seurakuntia konsultoidaan etsitään erilaisia näkökulmia ja suhtaudutaan avoimesti uusiin ideoihin ja kokeiluihin.

Tulevaisuutta pohdittaessa tuodaan selkeästi esiin muutospaineet, mutta samanaikaisesti vähennetään tietoisesti huoli- ja pelkopuhetta. Kaiken toiminnan eettisyyteen ja ekologisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Katsaus suunnitelmakauteen 2023–2025: toimintaympäristön muutokset, keskeiset riskit ja mahdollisuudet

Hiippakunnan alueella väestö vähenee ja vanhenee. Lisäksi on havaittavissa kaupungistumis- ja keskittymiskehitystä. Tilastokeskuksen kuntaryhmittelyssä kunnat jaetaan kaupunkimaisiin, taajaan asuttuihin ja maaseutumaisiin kuntiin. Lapuan hiippakunnassa on näitä kaikkia. Lähivuosina alueellinen eriytyminen ja erilaistuminen kiihtyy. Maahanmuuton ja vieraskielisen väestön lisääntyminen näkyy entistä useammilla paikkakunnilla.

Edellä mainitun kehityksen ohella on otettava huomioon monipaikkaisuus. Monipaikkaisuudella tarkoitetaan sitä, että ihmisten elinympäristöjä leimaavat yhä vahvemmin useat merkitykselliset paikat sekä liikkuminen niiden välillä. Monipaikkaiseen asumiseen voivat johtaa niin työhön, opiskeluun, vapaa-aikaan, perhe-elämään kuin parisuhteeseen liittyvät syyt. Monipaikkaisuuden arvioidaan lisääntyvän entisestään muun muassa etätyömahdollisuuksien kehityksen myötä. Tämä voi merkittäväällä tavalla vaikuttaa maaseudun elinvoimaan ja yhteisöihin, myös seurakuntiin.

Lapuan hiippakunta ulottuu kolmen maakunnan alueelle: Pohjanmaalle, Etelä-Pohjanmaalle ja Keski-Suomeen. Vuonna 2022 Lapuan hiippakunnassa on 40 seurakuntaa ja 37 seurakuntataloutta. Toimintasuunnitelmaa valmisteltaessa päätöksentekovaiheessa on kolme seurakuntaliitosprosessia. Mikäli Kirkkohallitus tekee niistä esitysten mukaiset päätökset, hiippakunnan seurakuntien määrä vähenee neljällä vuoden 2023 alussa.

Tuomiokapitulin henkilöstö ja hiippakunnan organisaatiokonsulttien verkosto tukevat seurakuntien muutosprosesseja sekä hallinnon järjestämisen, työyhteisömuutosten että hyvän johtajuuden näkökulmista. Seurakuntaliitostilanteet tarjoavat monia mahdollisuuksia, mutta sisältävät myös riskejä uuden organisaation käynnistämiseen ja toimintakulttuurin kehittämiseen liittyen.

Henkilöstömäärä ja sen kehitys

Vuonna 2023 Lapuan tuomiokapitulin palveluksessa on 11 viranhaltijaa: piispa, hiippakuntadekaani, lakimiesasessori, hiippakuntapastori, neljä asiantuntijaa, piispan sihteeri, toimistos sihteeri ja Lapuan piirin kuurojenpappi. Lisäksi tuomiokapitulin työyhteisöön kuuluvat kuntoutussihteeri ja liikuntapappi, joka toimii Kuortaneen Urheiluopiston palkkaamana ja työnjohdon alla. Taloudellisten resurssien niukkeneminen edellyttää tuomiokapitulin tehtävien määrätietoista priorisointia, toimintakulttuurin ja työn teon tapojen uudistamista sekä yhteistyöverkostojen vahvistamista. Pidemmällä tähtäimellä henkilötyövuosien määrää on tarkoitus vähentää yhdellä siinä vaiheessa, kun se on luontaisen poistuman kautta mahdollista.

Vuoden 2023 toiminta, tavoitteet ja mittarit

Hiippakunnan keskeisiä toiminnallisia painopisteitä vuonna 2023 ovat:

1. Vietämme uskonnonvapauden 100-vuotisjuhlavuotta
  - Nostamme esiin positiivisen uskonnonvapauden teemoja ja teemme uskonnonvapauden merkitystä näkyväksi uutiskirje Lehtisessä, webinaareissa, starttipäivässä, henkilöstökoulutuksissa, eri verkostoissa ja julkisessa keskustelussa.
  - Kannustamme seurakunnan työntekijöitä tarttumaan rohkeasti Raamattuun: lukemaan, pohtimaan ja kertomaan toisille, mitä ajatuksia luettu herättää. Pidämme tuomiokapitulin järjestämissä tilaisuuksissa esillä piispainkirjeitä Raamattu (2021) ja Rukous (2023).
2. Edistämme hyvää hallintokulttuuria ja verkostoitumista
  - Järjestämme piispantarkastukset Kauhajoen, Vähänkyrön ja Toivakan seurakunnissa sekä Lapuan tuomiokirkkoseurakunnassa.
  - Koulutamme seurakuntien työntekijöitä ja luottamushenkilöitä uuden kirkkolainsäädännön käyttöön otossa ja soveltamisessa. Tuemme seurakuntia uusien luottamushenkilöiden perehdyttämisessä.
  - Etsimme ennakkoluulottomasti yhdessä seurakuntien kanssa rakenneratkaisuja, joilla voidaan parhaiten turvata seurakuntien työ hiippakunnan kaikissa osissa.
  - Tuemme seurakuntien keskinäistä verkostomaista yhteistyötä. Lisäksi rohkaisemme seurakuntia verkostoitumaan eri toimijoiden, muun muassa hyvinvointialueiden, kuntien, järjestöjen, oppilaitosten ja neljännen sektorien toimijoiden kanssa.
3. Tuemme Aikuisten polut -mallin käyttöönottoa
  - Aikuisten polut -mallin tavoite on ohjata seurakuntia toimimaan niin, että ihmiset kokevat uskon, toivon ja rakkauden elämänsä voimavaraksi ja halutessaan löytävät seurakunnan itselleen merkityksellisellä tavalla.
  - Kannustamme seurakuntia Aikuisten polut -mallin hyödyntämiseen ja tuomiokapitulin järjestämissä tilaisuuksissa pyrimme lisäämään ymmärrystä eri sukupolvien uskonnollisuudesta ja uskonnottomuudesta.
  - Koulutusten ja konsultoinnin keinoin edistämme seurakuntien ihmislähtöistä, monimuotoista ja ihmisille merkityksellistä toimintakulttuuria.
4. Avaamme luottavaisesti ovia tulevaisuuteen

- Ylläpidämme toivon näkökulmaa kaikessa tuomiokapitulin työssä, tilaisuuksissa ja verkostoissa. Rohkaisemme seurakuntien työntekijöiden toimimaan rauhan ja toivon rakentajina.
- Muistutamme seurakuntia ja seurakuntalaisia kansainvälisestä vastuusta. Pyrimme ylläpitämään Ukrainan tilanteen synnyttämää auttamisinnostusta. Pidämme esillä myös niitä eri puolella maailmaa sijaitsevia katastrofiapua tarvitsevia kohteita, jotka helposti jäävät varjoon.

Vuoden 2023 hiipakuntakohtaiset tavoitteet – Lapuan hiipakunta

Painopisteet	Tavoitteet vuodelle 2023	Mittarit / arviointikriteerit
<p>1. Olemme aloitteellinen ja aktiivinen kuuntelija ja keskustelija. Edistämme ihmisoikeuksia ja positiivista uskonnonvapautta.</p> <p>Keskustelemme ja viestimme rohkeasti Raamatun ja kristillisen sanoman pohjalta.</p> <p>2. Vahvistamme yhteistyötä paikallisten ja alueellisten toimijoiden sekä kirkollisten järjestöjen ja herätysliikkeiden kanssa. Edustamme selkeästi ja rohkeasti evankelis-luterilaista kirkkoa kaikissa yhteistyöverkostoissa, joissa olemme mukana.</p> <p>3. Uskallamme ajatella asioita erilaisista näkökulmista, olemme avoimia uusille ideoille. Vahvistamme muutossitkeyttä ja -positiivisuutta seurakunnissa.</p> <p>4. Rakennamme yhteyttä ja yhteenkuuluvuutta pirstaleisessa ja polarisoituneessa maailmassa. Vahvistamme monikulttuurisuustaitojamme. Emme unohda olemamme osa maailmanlaajaa kirkkoa.</p> <p>Työmme keskiössä on toivo. Vähennämme tietoisesti huoli- ja pelkopuhetta.</p>	1. Vietämme uskonnonvapauden 100-vuotisjuhlavuotta	Positiivista uskonnonvapautta ja Raamattua esiin nostavien uutiskirjeiden, muiden kirjoitusten, koulutusten ja verkostotapaamisten määrä
	2. Edistämme hyvää hallintokulttuuria ja verkostoitumista	Piispantarkastuksista saatu palaute, toteutuneet kirkkolaki- ja luottamushenkilökoulutukset, syntyneet uudet verkostot, rakenne- ja muutosseurakuntien toiminnan seuranta
	3. Tuemme Aikuisten polut -mallin käyttöönottoa	Koulutustilaisuuksiin osallistuneiden määrä, seurakunnilta saatu palaute
	4. Avaamme luottavaisesti ovia tulevaisuuteen	Eri yhteyksissä kerätty palaute, lähtökseen ja kansainväliseen diakoniaan suunnattujen avustusten ja lahjoitusten määrä

Vaikuttavuuden arviointi

1. Ihmiset tulevat tietoisiksi positiivisen uskonvapauden eri ulottuvuuksista, uskontojen välinen vuoropuhelu ja yhteiskuntarauha vahvistuvat – pitkäntähtäimen vaikutuksia, joita ei voida mitata tarkastelujakson aikana.

Viime aikojen kriisit ovat lisänneet niin seurakuntalaisten kuin työntekijöiden huolikuormaa. Raamatun toivon sanat antavat pysyvyyttä muutoksen keskelle ja rohkeutta käydä tulevaisuuteen – pitkäntähtäimen vaikutuksia, joita ei voida mitata tarkastelujakson aikana.

2. Seurakuntien työntekijät ja luottamushenkilöt oppivat tuntemaan uuden kirkkolainsäädännön. Seurakuntien hallintosäännöt onnistutaan uudistamaan ja siirtymävaiheesta selvittää mahdollisimman pitkälle ilman hallinnollisia virheitä – vaikutuksia voidaan seurata tarvittavan tuen ja neuvonnan määrällä ja määrän kehityksellä.

Verkostoitumisen myötä seurakunnat saavat entistä vahvemman aseman paikallisina toimijoina. Seurakuntia arvostetaan yhteistyökumppaneina. Seurakunnat pystyvät edistämään paikallista hyvinvointia yhdessä muiden kanssa – seurakuntien toimintaedellytysten kehittyminen ja palaute seurakuntien työn merkityksellisyydestä yhteiskunnassa, valtakunnalliset kyselyt

3. Ihmiset kokevat uskon, toivon ja rakkauden elämänsä voimavaraksi ja halutessaan löytävät seurakunnasta itselleen merkityksellisen yhteisön. Seurakuntien toimintakulttuuri kehittyi monimuotoiseksi ja ihmisläheiseksi – toimintakulttuurin muutokset ovat hitaita, siksi pitkäntähtäimen vaikutuksia, joita ei voida mitata tarkastelujakson aikana.

4. Niin kriisien kuin rauhankin keskellä hiippakunnan ja sen seurakuntien tehtävänä on muistuttaa, että Kristus on kaikkea pahaa voimakkaampi. Tätä kautta ihmiset voivat yhtäältä kokea turvallisuutta ja toisaalta aktivoitua auttamaan lähellä ja kaukana kärsiviä lähimmäisiä. – pitkäntähtäimen vaikutuksia, joita kuitenkin voidaan seurata esimerkiksi valtakunnallisilla kyselyillä.

Osaamisen kehittäminen

Viestintää, Raamatun tuntemusta ja sen tulkinnan taitoja, luovuutta ja innovatiivisuutta, kriittistä ajattelua, ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitoja sekä digiosaamista.

Talousarvio 2023 ja taloussuunnitelma 2024 ja 2025

Tuomiokapituli on osa Kirkon keskusrahaston talouden kokonaisuutta. Käytännössä tuomiokapitulien toiminta käsittää kaksi kustannuspaikkaa, joista toiselle kohdennetaan toiminnasta aiheutuneet kustannukset ja toiselle toimitiloista aiheutuneet kustannukset.

Vuodelle 2023 Kirkkohallitus esittää tuomiokapitulien toimintamäärärahoihin 13 000 euron leikkausta. Lapuan hiippakunnan tuomiokapitulin talouskehys toiminnalle vuodelle 2023 on alustavan esityksen mukaan 1 200 000,00 euroa. Kirkkohallitus määrittää kehysten, jonka perusteella talousarvio laaditaan hiippakuntavaltuustolle käsiteltäväksi ja kirkolliskokoukselle vahvistettavaksi. Talousarvio on laadittu 1 900 euroa ylijäämäiseksi. Kehys on tarkoitettu tuomiokapitulin toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Toimitiloista aiheutuvat kustannukset korvataan toteutuneen mukaisesti. Kehyksen lisäksi tuomiokapituli voi saada lisätuloja koulutusten järjestämisestä.

Koronan vaikutukset vaikeuttavat talousarvion laadintaa. Pandemiaa edeltävänä aikana palkkojen jälkeen suurin menoerä olivat matkustamiseen liittyvät kustannukset. Myös tuomiokapitulin järjestämien koulutuksien ja tilaisuuksien tuottojen ennakointi on vaikeaa, sillä ihmisten osallistumisaktiivisuuden muutoksen ja toisaalta hiippakunnan seurakuntien vähenemisen vaikutuksia on vaikea tässä vaiheessa ennakoita.

Talousarvio 2023

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TTS 2024	TTS 2025
Toimintatuotot	74 511	90 000	75 000		
Maksutuotot	70 644	90 000	70 000		
Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	1 906		5 000		
Muut toimintatuotot	1 386				
Sisäiset tuotot	575				
Toimintakulut	-1 384 875	-1 305 000	-1 276 900		
Henkilöstökulut	-1 045 616	-1 000 000	-1 000 000		
Palkat ja palkkiot	-893 094	-839 552	-769 000		
Henkilösivukulut	-270 597	-245 837	-231 000		
Henkilöstökulujen oikaisuerät	118 075	85 389			
Palvelujen ostot	-302 054	-250 000	-220 000		
Palvelun ostot - sisäiset	-2 250				
Vuokratulut					
Aineet ja tarvikkeet	-32 715	-45 000	-40 000		
Annetut avustukset	-2 000				
Muut toimintakulut	-240	-10 000	-16 900		
TOIMINTAKATE	-1 310 363	-1 215 000	-1 201 900	-1 201 900	-1 201 900

Hiippakunnan talousarviossa olevat toimitilat

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TTS 2024	TTS 2025
Toimintatuotot	19 355	5 000	2 000		
Vuokratuotot	17 227	5 000	2 000		
Sisäiset tuotot	2 128				
Toimintakulut	-138 158	-205 000	-205 000		
Palvelujen ostot	-35 200	-75 000	-75 000		
Vuokrakulut	-98 155	-100 000	-100 000		
Aineet ja tarvikkeet	-4 803	-30 000	-30 000		
TOIMINTAKATE	-118 803	-200 000	-203 000	-203 000	-203 000

2.2.9. Helsingin hiippakunta**Johdanto**

Helsingin hiippakunta edistää alueellaan kirkon tehtävän toteutumista ja yhteisiä arvoja: usko, toivo, rakkaus. Helsingin hiippakunnassa on vuoden 2023 alusta 29 seurakuntaa, jotka kuuluvat kuuteen rovastikuntaan. Seurakuntayhtymiä on viisi, joista Helsingin ja Vantaan seurakuntayhtymät kattavat jäsenmäärästä noin 90 %. Seurakunnista neljä on seurakuntayhtymien ulkopuolella.

Keskeiset tehtävät:

Tuomiokapitulin tehtävänä on tukea ja valvoa seurakuntien ja seurakuntayhtymien toimintaa ja hallintoa, hoitaa papiston henkilöstöasioita ja valvoa heidän ja seurakunnan ja seurakuntayhtymien muiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden tehtävien hoitoa ja elämää sekä hoitaa yhteyksiä yhteiskunnan eri tahoihin.

Tehtävää hoidetaan mm.:

- Toimittamalla piispantarkastuksia
- Vihkimällä uusia pappeja ja diakonian viranhaltijoita sekä järjestämällä kirkon uusille työntekijöille ordinaatio- ja orientaatiokoulutuksia
- Ohjaamalla, neuvomalla ja valvomalla seurakuntia ja seurakuntayhtymiä